Värmdö kommun
Besöksadress: Skogsbovägen 9–11
Postadress: Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg
08-570 470 00
varmdo.kommun@varmdo.se
www.varmdo.se

Riktlinjer för arbetet med de nationella minoriteterna i Värmdö kommun

Dokumenttyp	Riktlinje
Diarienummer	2019KS/0483
Lagstadgat styrdokument	5b § lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)
Ersätter styrdokument	-
Aktualitetsprövning	Aktualitetsprövning varje mandatperiod
Ansvar	Kommunstyrelsen
Beslutsnivå	Kommunstyrelsen
Beslutsdatum	2022-01-19

Inledning

Enligt 5b § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) är kommuner skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt arbete inom minoritetspolitiken. Riktlinjer för arbetet med de nationella minoriteterna är Värmdö kommuns styrdokument för att leva upp till lagstiftningen.

Vilka är de nationella minoriteterna och minoritetsspråken?

I Sverige finns det fem nationella minoriteter. Dessa är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samtliga uppfyller de kriterier som riksdagen har fastställt för att definiera en nationell minoritet. Kriterierna är följande:

- En grupp med uttalad samhörighet som till antalet i förhållande till resten av befolkningen inte har en dominerande ställning i samhället.
- En religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet som skiljer sig från majoriteten.
- Gruppen har en vilja och strävan efter att behålla sin identitet.
- Gruppen har historiska eller långvariga band till Sverige.

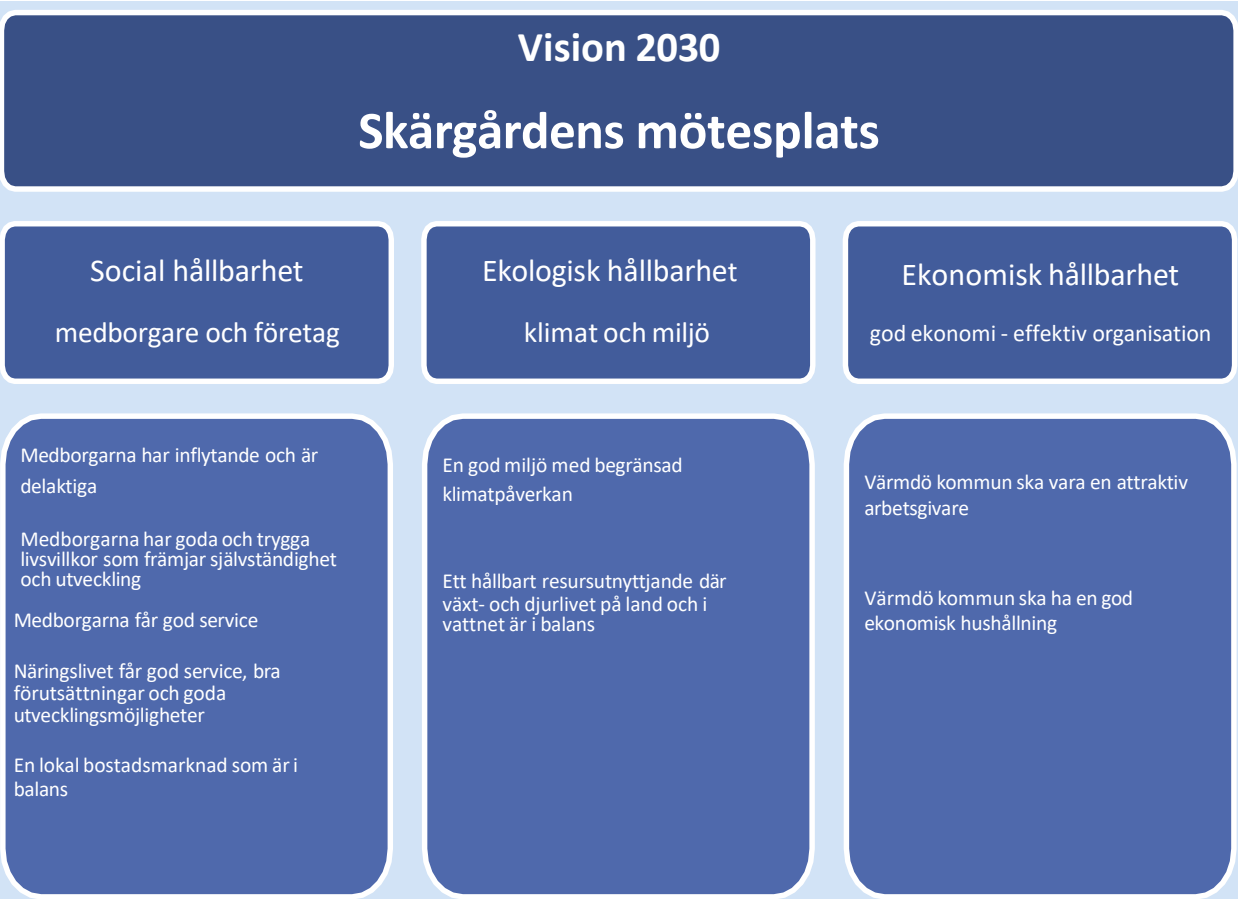
Det är upp till varje enskild individ att själv avgöra om hen anser sig tillhöra en eller flera nationella minoriteter. Samhället kan därför inte ställa några krav på någon att styrka sin tillhörighet till en nationell minoritet.

De fem nationella minoritetsspråken anges i språklagen (2009:600) och är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli.

Förutom minoritetslagen regleras de nationella minoriteternas rättigheter i biblioteksslagen (2018:801), diskrimineringslagen (2008:567), skollagen (2010:800) med tillhörande förordningar och läroplaner, socialtjänstlagen (2001:453) och språklagen (2009:600). På nationell nivå finns även ”En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012-2032”.

Värmdö kommuns minoritetspolitiska mål

Kommunfullmäktige har antagit nio kommunövergripande inriktningsmål. Målen har en hållbar utveckling som utgångspunkt och fördelas inom de tre hållbarhetsdimensionerna social-, miljömässig- och ekonomisk hållbarhet.

Genom att säkerställa att ”Medborgarna har inflytande och är delaktiga”, ”Medborgarna har goda och trygga livsvillkor som främjar självständighet och utveckling” samt att ”Medborgarna får god service” är syftet med Värmdö kommuns minoritetspolitiska arbete, i likhet med den nationella minoritetspolitiken, att skydda de nationella minoriteterna och stärka deras möjlighet till inflytande, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Riktlinjer för arbetet med de nationella minoriteterna

Syftet med riktlinjerna är att konkretisera de skyldigheter som Värmdö kommun har enligt lagstiftningen och konkretisera hur inriktningsmålen ska uppfyllas. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att samordna kommunens minoritetspolitiska arbete.

Information om rättigheter

Nationell lagstiftning

3 § Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till.
Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Värmdö kommun

- Kommunstyrelsen ansvarar för att information om de nationella minoriteternas rättigheter finns tillgängligt på kommunens hemsida.

Inflytande och delaktighet

Nationell lagstiftning

5 § Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor. Samråd ska ske genom att förvaltningsmyndigheter för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.

5 a § Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.
Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Värmdö kommun

- Kommunstyrelsen och nämnderna ska, vid behov, möjliggöra för de nationella minoriteterna att yttra sig i frågor som berör dem i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov vid beslutsfattande. Barns och ungas möjligheter att yttra sig i frågor som berör dem ska särskilt främjas.

Myndighetsbemötande

Nationell lagstiftning

9 § Utanför ett förvaltningsområde har enskild rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdande för part, om ärenden kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.

11 § Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.
Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Värmdö kommun

- Förvaltningen ska informera och utbilda personal som handlägger ärenden gentemot enskilda om minoritetslagen.
- Om det finns personal som behärskar ett nationellt minoritetsspråk och vill använda språket i tjänsten ska den anställde ges möjlighet att använda språket vid muntliga och skriftliga kontakter som rör ett enskilt ärende.
- Samtliga verksamheter rekommenderas att vid rekrytering låta kunskap i minst ett av de nationella minoritetsspråken utgöra en särskild merit i den mån det är möjligt och rimligt.

Främjande och synliggörande

Nationell lagstiftning

8 § Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.
Språklagen (2009:600)

4 § 2 st. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på
1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska
Bibliotekslagen (2013:801)

Värmdö kommun

- De nationella minoriteternas kultur och språk ska bejakas vid behov i samtliga verksamheter, exempelvis i bibliotekens utbud av litteratur, tidskrifter och annan media samt kulturevenemang.
- Samtliga berörda nämnder ska om det finns tillgång till personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska erbjuda enskilda personer som efterfrågar detta möjlighet att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter som rör ett enskilt ärende.

Förskola, skola och gymnasieskola

Nationell lagstiftning

4 § 2 st. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

10 kap. 7 § 2 st. 11 kap. 10 § 2 st. & 12 kap. 7 § 2 st. En elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.
Skollagen (2010:800)

Värmdö kommun

- Utbildningsnämnden ansvarar för att erbjuda elever inom grundskolan, grundsärskolan och gymnasieskolan, som tillhör någon av de nationella minoriteterna, modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.
- Vårdnadshavare och elever ska på lämpligt sätt informeras om rätten till modersmålsundervisning inom de nationella minoritetsspråken.
- Vid rekrytering av personal inom utbildningsområdet ska de sökandes språkkunskaper inom minoritetsspråken beaktas. Det är eftersträvansvärt att det finns tillgång på lärare som kan undervisa i modersmålsundervisning i minoritetsspråken.

Äldreomsorg

Nationell lagstiftning

18 a § En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.

18 b § Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt (…) 18 a § beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.
Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

5 kap. 6 § 3 st. Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor.
Socialtjänstlagen (2001:453)

Värmdö kommun

- De äldre ska på lämpligt sätt informeras om sina rättigheter på minoritetsspråk och svenska samt möjligheten att upprätthålla sin kulturella identitet.
- Om det finns personal som behärskar de nationella minoritetsspråken, och vill använda språket i tjänsten, ska den äldre som begär det erbjudas möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen på sitt språk.
- Vid rekrytering av personal inom äldreomsorgen ska de sökandes språkkunskaper inom minoritetsspråken beaktas i de fall behov finns.

Uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för att se över om riktlinjerna är aktuella varje mandatperiod och att revidera dem vid behov.